

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

**Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України**

ХОРОВЕ АРАНЖУВАННЯ

**Комплекс навчально-методичного забезпечення предмета
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I-II рівнів акредитації**

Спеціальність “Народна художня творчість”

Спеціалізація “Народне пісенне мистецтво”

Київ – 2006

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

ХОРОВЕ АРАНЖУВАННЯ

Комплекс навчально-методичного забезпечення предмета
для вищих навчальних закладів
культури і мистецтв I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Народна художня творчість”
Спеціалізація
“Народне пісенне мистецтво”

Київ, 2006

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру
навчальних закладів культури і мистецтв України

ХОРОВЕ АРАНЖУВАННЯ

Комплекс навчально-методичного забезпечення предмета
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації. – Київ: “Фірма “ІНКОС”, 2006. – 48 ст.

- Укладач **Г. Г. Харковина** – викладач Гадяцького училища культури
ім. І. П. Котляревського
- Рецензенти: **А. М. Насменчук** – директор Гадяцького училища культури
ім. І. П. Котляревського
- Н. І. Бойчук, А. І. Федій** – викладачі Гадяцького училища
культури ім. І. П. Котляревського
- Л. М. Якимчук** – викладач Київського обласного училища
культури
- А. І. Ткаченко** – викладач Чернігівського музичного училища
ім. Л. М. Ревуцького
- Відповідальний
за випуск **Т. Ф. Стронько**
- Редактор **Л. М. Трачук**

© Харковина Г. Г., 2006
© Державний методичний центр
навчальних закладів культури і
мистецтв України, 2006

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна “Хорове аранжування” є однією з профілюючих зі спеціалізації “Народне пісенне мистецтво” (кваліфікація “Керівник самодіяльного хорового колективу”).

Головне завдання курсу – набуття студентами практичних навичок перекладення хорових партитур, а також вокальних творів для різних складів хорів, які зустрічаються в практиці аматорського виконавства.

Курс “Хорове аранжування” за навчальним планом розрахований на 37 годин індивідуальних занять. Основна частина занять відводиться на перекладення студентами хорових партитур різними способами і закріплення навичок перекладення шляхом виконання практичних домашніх завдань.

Оволодіння прийомами перекладення можливе тільки за умови засвоєння студентами знань з усіх профілюючих предметів хорової спеціалізації.

Практичне значення курсу аранжування полягає у підготовці студентів до самостійної роботи над репертуаром та його пристосуванням до виконавських і творчих можливостей конкретних самодіяльних колективів.

Хорові перекладення, які часто зустрічаються в роботі з аматорськими колективами, – спрощення хорової партитури; перекладення для неповного мішаного хору; перекладення творів, написаних для одного голосу, для хору чи ансамблю, – необхідно вивчати та практично засвоювати більш досконало.

З метою кращого засвоєння студентами практичного значення дисципліни “Хорове аранжування” рекомендується, по можливості, аранжувати твори для роботи з курсовим хором або ансамблем. У цьому випадку студенти виконують ічують у живому звучанні своє аранжування.

Навчальну хорову літературу для практичної роботи добирає та планує викладач з хорового аранжування, але бажано (в окремих випадках) надавати можливість творчої ініціативи самим студентам. Самостійне ознайомлення з хоровою літературою і новими збірками збагачує музичну культуру студентів, розвиває в них творчий підхід до справи, бажання знайти цікаві, яскраві твори. Завдання викладача – вміло і тактовно спрямувати творчу ініціативу студентів, якщо це сприяє глибшому засвоєнню предмета і не суперечить основним вимогам програми. Робота викладача зі студентами будується, в основному, таким чином:

1. Перевірка та аналіз виконання домашнього завдання (усна відповідь, гра на фортепіано перекладень) з минулої теми.
2. Пояснення нової теми з ілюструванням нового матеріалу.
3. Виконання студентом невеликого завдання з даної теми (в класі).
4. Визначення домашнього завдання з вивченої теми.

Із кожної теми студент повинен виконати 2–3 практичних завдання. Твори мають бути невеликі за обсягом і зрозумілі для студентів. Іноді в роботі можна використовувати окремі, закінчені за музичною формою, фрагменти хорового твору.

Навчальний репертуар необхідно добирати з кращих зразків народної, класичної і сучасної хорової літератури, а також доцільно включати твори для дитячого хору, враховуючи можливість роботи з дитячим колективом.

У кінці вивчення курсу “Хорове аранжування” проводиться контрольний урок на основі виконаних студентом хорових аранжувань. Викладач аналізує роботи і опитує студента з основних розділів дисципліни. (Див. додаток 1, додаток 2)

Загальна кількість годин	VI сем.	VII сем.
54	38	16

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва розділу і теми	Всього годин	з них:			
			Лекції	Індивід.	Практич., семінар.	На самот. вивч.
III курс VI семестр						
1	Завдання курсу “Хорове аранжування”.	0,5		0,5		
2	Види хорових партитур для однорідного хору та їх перекладення.	0,5		0,5		
3	Перекладення хорових партитур, написаних для дво-, три-, чотириголосного однорідного хору, для мішаного (повного і неповного) складу способом транспонування і перестановки голосів хорової партитури:	1		1		
	а) перекладення партитури жіночого хору для мішаного складу;	5		2		3
	б) перекладення партитури чоловічого хору для мішаного складу;	5		2		3
	в) перекладення партитури однорідного хору для неповного мішаного хору (одна чоловіча партія).	6		2		4
4	Перекладення чотириголосних хорових партитур, написаних для мішаного хору, для однорідного хору (з транспонуванням та без нього):					
	а) перекладення партитури мішаного хору для однорідного із збереженням тональності;	1		1		
	б) перекладення партитури мішаного хору для жіночого складу;	5		2		3
	в) перекладення партитури мішаного хору для чоловічого складу;	4		2		2
	г) перекладення партитури повного мішаного хору для неповного мішаного складу (одна чоловіча партія).	4		2		2

5	Перекладення одноголосних творів з акомпанементом для дво-, три-, чотириголосного хору гармонічного складу:	1		1		
	а) поняття про стійкі та рухомі компоненти музичного твору;	1		1		
	б) перекладення для дво-, триголосного однорідного хору (ансамблю) гармонічного складу;	2		2		
	в) перекладення для три-, чотириголосного однорідного хору (ансамблю) гармонічного складу.	2		2		

Студент повинен знати:

теоретичні положення, постійні (незмінні) і рухомі (змінні) компоненти музичного твору, вокально-темброві можливості хорових партій академічного хору та основні логічно-структурні схеми перекладень хорових партитур, види хорової фактури.

Студент повинен уміти:

практично виконувати перекладення для академічного хору та ансамблю різного складу.

IV курс VII семестр						
6	Принципи створення та перекладення хорових партитур для народних хорів. Проста обробка (гармонізація) одноголосної народної пісні в гомофонно-гармонічному і акордовому викладах; для різних типів і видів хорів.	3		3		
7	Створення підголосків до даного одноголосного наспіву-голосу (дво-, триголосся) та створення партитури підголоскової структури для дво-, три-, чотириголосного народно-хорового колективу: – для жіночого хору; – для чоловічого хору; – для мішаного хору.	5		5		
8	Проста обробка (гармонізація) одноголосної народної пісні для мішаного народного хору з використанням різних видів хорової фактури: – монодичної; – акордової; – гомофонно-гармонічної; – підголоскової; – поліфонічної.	4		4		

9	Перекладення хорових партитур, написаних для різних типів і видів хорів, з метою: – спрощення фактури; – ускладнення фактури.	2		2		
10	Перекладення партитур академічних хорів для народних хорів способом транспозиції.	1		1		
11	Контрольний урок.	1		1		
Студент повинен знати: теоретичні положення, постійні (незмінні) і рухомі (змінні) компоненти музичного твору, вокально-темброві можливості хорових партій народного хору та основні логічно-структурні схеми перекладень хорових партитур, види хорової фактури. Студент повинен уміти: практично виконувати перекладення для народного хору, ансамблю різного складу та створювати партитури підголоскової структури з використанням різних видів хорової фактури.						
Всього годин з дисципліни		54		37		17

ПРИМІТКА: Тематичний план для заочного відділення складається предметною (цикловою) комісією, виходячи із об'єму часу (годин), характеру спеціалізації і контингенту студентів, і затверджується керівництвом навчального закладу.

ЗМІСТ КУРСУ

ТЕМА 1. Завдання курсу “Хорове аранжування”

Дисципліна “Хорове аранжування”, мета і завдання.

Тісний взаємозв'язок з профільюючими дисциплінами хорової спеціалізації, особливо з такими як “Диригування”, “Хоровий клас”, “Вокальний клас”, “Хорова література”, “Музично-теоретичний цикл” та ін.

Загальні і робочі діапазони хорових партій. Поняття “теситура”, її значення і роль у хоровому виконавстві. Запис хорової партитури для однорідного і мішаного хору. Ознайомлення з дво-, три-, чотирирядковими партитурами. Тісне і широке розміщення голосів. Тональність твору, її значення для загального характеру звучання та виразності виконання.

Збереження мелодії, гармонії, метру, темпу, динаміки, форми, літературного тексту як обов'язкова умова хорового аранжування.

Два основних способи перекладення хорових партитур з одного складу на інший: способом транспозиції та зі збереженням тональності (особливості цих способів – транспозиція зберігає будову партитури, перекладення зі збереженням тональності впливає на зміну фактури хорової партитури).

ТЕМА 2. Види хорових партитур для однорідного хору та їх перекладення

Перекладення дво- і триголосних партитур жіночого хору для чоловічого складу хору без зміни кількості хорових голосів. Значення діапазону голосів хору при перекладенні. Переміщення хорових партій партитури жіночого хору на октаву вниз – головний принцип перекладення. Обов'язкове врахування можливості перекладення з одного складу однорідного хору на інший з точки зору ідейно-художнього змісту твору. Сопрано передається тенору, альт передається басу.

C1 – T1

C2 – T2

A1 – B1

(A2 – B2)

Застосування транспонування партитури жіночого хору на септиму вниз при перекладенні її на чоловічий хор. Необхідність такого транспонування у певних випадках.

Перекладення партитури чоловічого хору для жіночого складу. Обмеження такого перекладення в зв'язку з великим, порівняно з жіночим хором, діапазоном голосів чоловічого хору. Перекладення дво- і триголосних партитур чоловічого хору для жіночого складу без зміни кількості хорових голосів способом перенесення хорових партій на октаву вгору.

T1 – C1

T2 – C2

B1 – A1

(B2 – A2)

за умови, що об'єм партитури чоловічого хору не перевищує об'єму жіночого хору.

ТЕМА 3. Перекладення хорових партитур дво-, три-, чотириголосного однорідного хору для мішаного (повного і неповного) способом транспонування і перестановки голосів хорової партитури

Транспонування двоголосного однорідного хору на октаву вниз. З'єднання обох груп хору дає мішане хорове звучання. Така фактура характерна для більшості перекладень масових пісень.

Принцип перекладення: транспонування партитури жіночого хору вниз (у межах кварта, квінти) при відповідному переміщенні голосів:

C1 – C
C2 – A
A1 – T
A2 – B

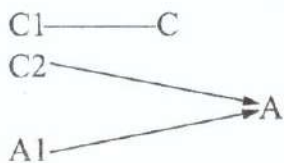
Приєм перестановки голосів однорідного хору. Спосіб перестановки середніх голосів партитури. Неодмінне збереження нижнього голосу при перекладенні з чотириголосного чоловічого хору для чотириголосного мішаного.

Перекладення чоловічого чотириголосного хору для мішаного способом транспонування і межах квінти-сексти вгору.

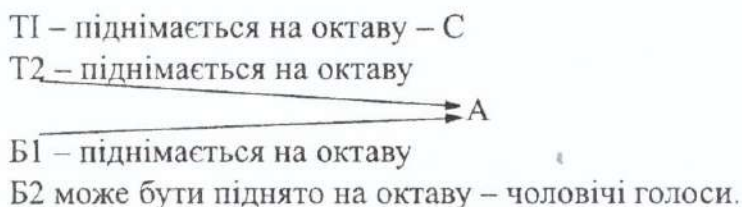
T1 – C
T2 – A
B1 – T
B2 – B

Перекладення партитури однорідного хору для неповного мішаного хору (одна чоловіча партія).

Збереження головних мелодичних ліній і гармонічних сполучень чотириголосного жіночого хору як головне художнє завдання при створенні триголосної партитури мішаного складу. Можливість різноманітного переміщення хорових партій при перекладенні залежно від розміщення мелодичних ліній у партитурі жіночого чотириголосся. Використання октавних переміщень для нижнього голосу мішаного триголосся. Переміщення хорових партій, які часто зустрічаються при перекладенні: жіноче чотириголосся – мішане триголосся:

Небажаний великий інтервальний відрив нижнього голосу триголосся від сусіднього (середнього) голосу – альт. Можливість транспонування партитури. Переміщення на октаву (або септиму) вгору двох верхніх голосів партитури чоловічого чотириголосного хору. Октавні зміни в нижньому голосі мішаного триголосся при перекладенні. Збереження головних мелодичних ліній і гармонічних сполучень чотириголосної партитури чоловічого хору як головне художнє завдання при перекладенні. Переміщення хорових партій, які часто зустрічаються при перекладенні: чоловіче чотириголосся – мішане триголосся

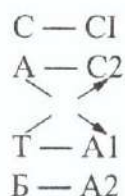

ТЕМА 4. Перекладення чотириголосних хорових партитур мішаного хору для однорідного хору (з транспонуванням та без нього)

Перекладення чотириголосних хорових партитур мішаного хору, для однорідного із збереженням тональності.

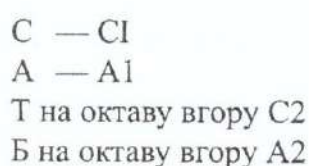
Головна умова перекладення партитури мішаного хору для жіночого складу способом транспонування – тісне розміщення голосів партитури мішаного хору. Транспонування партитури

мішаного хору вгору на кварту-квінту як головний принцип перекладення. Збереження фактури хорового викладення при транспонуванні.

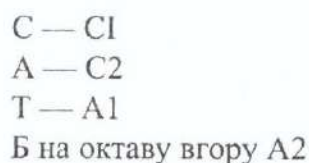

Головна умова перекладення партитури мішаного хору для жіночого збереженням тональності – широке розміщення голосів в партитурі мішаного хору. Принцип перекладення: однобічне звуження хорового акорду шляхом підняття чоловічих партій мішаного хору на октаву.

Фактичне переміщення голосів при перекладенні: збереження крайніх партій партитури і перестановки середніх.

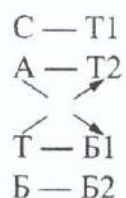
Партії тенора і баса мішаного хору при переміщенні їх у партитуру жіночого хору піднімаються на октаву. Застосування відповідного переміщення всіх голосів (при акордах в партитурі мішаного хору), викладених в тісному розміщенні.

Можливість вилучення окремих гармонічних звуків середніх голосів при перекладенні у випадках перехрещення їх із верхнім голосом партитури.

Зміна тональності при перекладенні як прийом врівноваження теситурної напруги в хорових партіях оригіналу і перекладення.

Перекладення партитури мішаного хору для чоловічого складу. Придатність способу перекладення партитури мішаного хору для чоловічого складу шляхом транспонування за умови тісного розміщення голосів у партитурі, мішаного хору. Транспонування партитури мішаного хору на терцію-кварту вниз як головний принцип перекладення. Збереження фактури хорового викладу при перекладенні.

Головна умова перекладення партитури мішаного хору для чоловічого із збереженням тональності – широке розміщення голосів у партитурі мішаного хору. Принцип перекладення: однобічне звуження хорового акорду шляхом переміщення вниз жіночих партій мішаного хору на октаву.

Фактичне переміщення голосів при перекладенні – збереження крайніх партій партитури перестановки середніх.

С на октаву вниз Т1
А на октаву вниз Б1
Т ————— Т2
Б ————— Б2

Необхідність застосування переміщення жіночих партій мішаного хору в партитуру чоловічого хору при акордах, викладених в тісному розміщенні голосів:

С на октаву вниз Т1
А на октаву вниз Т2
Т ————— Б1
Б ————— Б2

Можливість вилучення окремих гармонічних звуків середніх партій при перекладенні у падах перехрещення їх із верхнім голосом партитури.

Зміна (в деяких випадках) тональності при перекладенні з метою врівноваження теситури напруги в хорових партіях оригіналу і перекладення.

Перекладення партитури повного мішаного хору для неповного мішаного хору (одна частина партія).

Склад мішаного триголосся: сопрано, альт і партія чоловічих голосів. Загальний діапазон мішаного триголосного хору від “ля-сі” великої октави у чоловіків до “фа-соль” другої октави в партії сопрано.

Особливості партії чоловічих голосів. Використання переважно середньої теситури в партії чоловічих голосів. Небажаність великого відриву (більше октави) партії чоловічих голосів середнього голосу (альта) в неповному мішаному хорі.

Збереження крайніх голосів партитури мішаного чотириголосся при перекладенні на тій самій голосній мішаний склад як найчастіше застосовуваний прийом перекладення партитур гармонічного складу.

Створення середнього голосу триголосної партитури із альтової і тенорової партій мішаного хору шляхом вилучення подвоєного звуку. Приклад переміщення хорових партій при умові коли головна мелодія знаходиться в партії сопрано.

С ————— С
А —————> А
Т —————> А
Б – чоловічі голоси

Можливість транспонування мішаного триголосся для створення зручної теситури в партії чоловічих голосів.

ТЕМА 5. Перекладення одноголосних творів з акомпанементом для дво-, три-, чотириголосного хору гармонічного складу

Принцип створення голосів хорової партитури – використання мелодичних ліній і гармонічних послідовностей супроводу. Постійні компоненти музичного твору: мелодія, гармонія, метр, темп, динаміка, форма, літературний текст.

Рухомі компоненти музичного твору: тональність та фактура. Необхідність збереження постійних компонентів. Можливість змінювання рухомих компонентів.

Перенесення звуків супроводу в хорову партитуру зі зміною їх октавної висотності. Можливість зміни виду акорду при створенні хорових партитур для однорідного хору. Загальна характеристика головних видів супроводу.

Гомофонно-гармонічний вид супроводу. Супровід, який може бути цілком тотожним хоровій партитурі при виконанні. Супровід, який зберігається при виконанні твору хором. Особливості супроводу, які виключають можливість створення хорової партитури.

Перекладення для дво- і триголосного однорідного хору (ансамблю) гармонічного складу.

Перекладення творів з акомпанементом, близьким за фактурою до хорової партитури. Тісне розміщення акордів у партії правої руки акомпанементу.

Найкраще виявлення змісту пісні в звучанні головного мелодичного голосу і у зв'язку з цим знаходження зручної теситури для партії другого і третього голосу. Збереження в другому і третьому голосі елементів характерної інтонації мелодії. Збереження єдиного ритмічного малюнку у всіх голосах. Створення якісного голосоведення, яке сприяє виявленню ладо-функціонального розвитку головної мелодичної лінії.

Перекладення для три-, чотириголосного мішаного хору (ансамблю) гармонічного складу. Перекладення творів з акомпанементом, близьким за фактурою до хорової партитури. Пряме перенесення звуків супроводу в хорову партитуру при акордовому супроводі. Тенденція нижнього голосу чотириголосся до басових функцій у хоровій партитурі. Можливість зміни виду акорду при чотириголосному викладенні септакордів і нонакордів.

Єдиний складовий ансамбль у хорових партіях як результат можливого дроблення (ритмічної зміни) гармонічних звуків супроводу. Створення якісного голосоведення, яке сприяє виявленню ладо-функціонального розвитку головної мелодичної лінії.

У хоровій партитурі зберігаються правила підтекстовки: наголошений склад тексту збігається з сильною (або відносно сильною) долею такту. Скорочена фраза створюється зі слів повної фрази і повинна мати логічний зміст.

Різничитання в хоровій партитурі закінчується разом із закінченням музичної побудови. Різничитання закінчується єдиним словом для всіх хорових партій. При імітації кожна хорова партія, вступаючи, повторює текст попереднього вступу.

ТЕМА 6. Принципи створення та перекладення хорових партитур для народних хорів. Проста обробка (гармонізація) одноголосної пісні в гомофонно-гармонічному і акордовому викладах для різних типів і видів хорів

Особливості аранжування творів для хорів народної пісні у зв'язку з їх традиційними вокально-хоровими і виконавськими особливостями.

Створення хорових партитур (авторських) для хорів народної пісні необхідно проводити з урахуванням вокально-хорової побудови, звукового об'єму хору, діапазону кожної партії і ролі кожного хорового голосу в партитурі, особливостей місцевого багатоголосся і характеру підголосків, а також жанру пісні.

Необхідність застосування транспозиції при створенні хорових партитур для хорів народної пісні, враховуючи діапазон та теситурні особливості цих колективів.

Проста обробка (гармонізація) одноголосної народної пісні в гомофонно-гармонічному і акордовому викладеннях для різних типів і видів хорів.

Часткова перевага тоніко-домінантових гармонічних сполучень у піснях акордово-гармонічного викладу. Простота гармонічної фактури цього викладу.

Поєднання підголоскової та гомофонно-гармонічної фактури в сучасних та авторських піснях. “Чистий” гомофонно-гармонічний виклад у піснях урочистого, жартівливого характеру. Недотримання суворих класичних гармонічних канонів. Застосування унісонних, октавних, кварто-квінтових сполучень. Дотримання теситурних умов для народно-співацьких голосів.

Подібність обробки одноголосної пісні до гармонізації мелодії, але з урахуванням специфіки гуртового співу. Залежність типу та виду хору від характеру пісні.

ТЕМА 7. Створення підголосків до даного одноголосного наспіву – голосу (дво-, триголосся)

Гетерофонічний виклад. Гетерофонія (від гр. *heteros* – інший; *phone* – звук, голос) – спільне виконання одноголосної мелодії з відхиленням від унісону. Гетерофонія є однією з початкових форм багатоголосся. Утворюється в різних формах спільного співу. Елементи гармонії (співзвуччя) виникають у гетерофонії епізодично, в той час як у багатоголоссі співзвуччя голосів нормою.

“Терцієва втора” – такий вид підголоскової поліфонії як паралельний рух основного голосу та підголоска терціями (рідко секстами). “Терцієва втора” як вихідне зерно для гармонічного розвитку багатоголосся.

Бурдонний голос (від фр. *bourdon* – густий бас) безперервний (витриманий) як такий, що служить певним гармонічним фоном для мелодичних голосів.

Опора на стійкі звуки ладу.

Створення партитури підголоскової структури для дво-, три-, чотириголосного народнохорового колективу:

- для жіночого хору,
- для чоловічого хору;
- для мішаного хору.

Принципи перекладення.

Аналіз одноголосної народної пісні і створення до неї природних мелодичних ліній – мелодій – варіантів (підголосків), враховуючи практичне закріплення попереднього розділу програми. Виконання одно- чи двоголосного заспіву. Мінливий характер кількості голосів у подальшому розвитку твору.

Поступове нашарування підголосків у приспіві. Основний голос – альт, верхній підголосок (вивід) – сопрано. На основі жіночого двоголосся, частіше всього “терцієвої втори”, яка стане гармонічною основою майбутньої партитури, створюється низький підголосок (бас), мелодична лінія якого виходить із загального характеру даного двоголосся та функціональності.

Третій підголосок (партія тенора) створюється на основі триголосся. Цей підголосок впливає із природного мелодичного розвитку всіх голосів за урахуванням відсутності гармонічних звуків по вертикалі. Епізодичне дублювання альтів тенорами в унісон.

Головне при створенні партитури підголоскової структури – це піклування про природне голосоведення, насиченість усіх голосів мелодичною самостійністю, часто навіть всупереч канонам класичної гармонії (паралелізм інтервалів та тризвуків, відсутність терцієвих тонів та ін.). Методика створення партитури для однорідних хорів така сама, як і для мішаного: створюється двоголосся, потім на цій основі створюється решта підголосків.

Однорідний народно-хоровий колектив (особливо жіночий, в силу обмеженості діапазону частіше буває триголосний з елементами чотириголосся.

Чоловічий хор, маючи двооктавний діапазон, може бути чотириголосним, але в тому разі, коли всі підголоски носитимуть не штучний, а природний розвиток мелодичних ліній. Деякі твори краще звучатимуть у двоголосному викладі, ніж у багатоголосному.

ТЕМА 8. Проста обробка (гармонізація) одноголосної народної пісні для мішаного народного хору з використанням різних видів хорової фактури

Ця тема підсумовує всі пройдені до цього теми і має завдання закріпити навички простої обробки (гармонізації народної пісні) в різних фактурах: підголосковій, гомофонній, акордовій з елементами поліфонії.

ТЕМА 9. Перекладення хорових партитур, написаних для різних типів і видів хорів з метою: спрощення фактури, ускладнення фактури

Спрощення фактури, які виникають при перекладенні чотириголосного мішаного хору для однорідного чотириголосного з елементами триголосся. Вилучення деяких другорядних мелодичних ліній, дублюючих голосів з метою полегшення фактури твору. Вилучення з гармонічного чотириголосся переважно найменш характерних звуків акорду–подвоєнь основного тону або квінтового тону у тризвуках і септакордах. Максимальне збереження природного голосоведення та контурів гармонії.

Аранжування з ускладненням фактури, яке виникає частіше при перекладенні з однорідного хору для мішаного.

Мета ускладнення:

- а) збагачення твору за рахунок доповнення новими мелодичними лініями;
- б) заповнення широких інтервалів між голосами;
- в) створення колористичного ефекту.

Подвоєння основного чи квінтового тону у тризвуках, септакордах. Уникнення подвоєнь характерних звуків у септакордах і нонакордах – септими, нони та альтерованих тонів.

Доповнення голосів дво-, триголосних однорідних хорів за рахунок фактури, акомпанементу. Аранжування дво-, триголосного хору *a cappella* для чотириголосного за рахунок komponування на основі ладо-гармонічної структури пісні.

ТЕМА 10. Перекладення партитур академічних хорів для народних хорів способом транспозиції

Практична доцільність і необхідність перекладення. Вибірковий підхід до перекладення творів, близьких за характером та фактурним викладом до народно-пісенних. Головне – це обробки українських народних пісень.

Дотримання непорушності мелодичної лінії та метроритмічної структури оригіналу народної пісні, збереження засобів музичного викладу та голосоведення – головний принцип перекладення або пристосування для зручнішого виконання певним типом народного хору.

Транспозиція оригіналу на інтервал терції-кварті вниз. Можливе перенесення басової партії з низького регістру на октаву вгору, якщо така зміна не вплине на характер гармонії і буде зручною в теситурному відношенні.

Перекладення партитури академічного мішаного хору для жіночого способом транспозиції на інтервал терції-кварти вниз. При перекладенні для чоловічого хору транспозиція не застосовується.

Збірники хорових творів, рекомендовані для практичних робіт.

1. Перунов О. Хрестоматія з читання хорових партитур. – К., 1960.
2. Коломієць А. Хрестоматія з хорового диригування. – К.: Муз. Укр., 1971.
3. Шелков Н. Хрестоматія з читання хорових партитур. – Л., 1963.
4. Красотин Е. Хрестоматія по дирижированію хором. Выпуск 1. – М., 1970. Выпуск 3 – М., 1972.

Твори, рекомендовані для перекладень з однорідного хору для мішаного складу:

- Укр. нар. пісня „Ой у лузі та ще й при березі” / Обр. М. Лисенка // У зб. Музичні вечори. – К., 1978.
- Укр. нар. пісня „Ой, що ж то за шум учинився” / Обр. К. Стеценка // У зб. Музичні вечори. – К., 1978
- Досвітні вогні. Сл. Лесі Українки, муз. А. Кос-Анатольського. – К.: Музична Україна, 1973.
- Укр. нар. пісня „За Сибіром сонце сходить” / Обр. М. Лисенка. // У зб. Музичні вечори. – К., 1990.
- Укр. нар. пісня „Приїхали три козаки” / Обр. М. Леонтовича. // М. Леонтович. Хорові твори. – К, 1970.
- Укр. нар. пісня „Гаю, гаю, зелен розмаю” / Обр. М. Леонтовича. // М. Леонтович. Хорові твори. – К, 1970.
- Тихо вечер догораєт. Сл. А. Фета, муз. Е. Адлер // Репертуар для детских и юношеских хоров. Вып.10. – М.,1979.
- Журавли. Сл. В. Орлова, муз. У. Боядинцева // Репертуар для детских и юношеских хоров. Вып.10. – М.,1979.
- Сосна. Сл. М. Лермонтова, муз. Даргомижського А. // Збірник хорових творів. – М.,1953.
- Ночь. Муз. Ф. Шуберта, перекл.Ефременкова Е. // Збірник хорових творів. – М.,1953.
- Край родной. Муз. Л. ван Бетховена // Збірник хорових творів. – М.,1953.
- Укр. нар. пісня „Заповіт”. Сл. Т. Шевченка / Обр. К. Стеценка // Збірник хорових творів. – М.,1953.
- Укр. нар. пісня „За нашою слободою” / Обр. М. Леонтовича. //М.Леонтович. Хорові твори. – К.,1970.
- Укр. нар. пісня „Ой нема, нема ні вітру, ні хвилі” / Обр. Я. Степового // Степовий Я. Хорові твори. – К.,1965.
- Укр. нар. пісня „Ой ішов я вулицею раз, раз” / Обр. Я. Степового // Степовий Я. Хорові твори. – К.,1965.
- Укр. нар. пісня „Гей по синьому морю” / Обр. Я. Степового // Степовий Я. Хорові твори. – К.,1965. .
- Ручеек. Сл. В. Татарінова, муз. А. Флярковського //Попов В. Советы руководителю хора. – М.,1978.
- Весна (канцонетта). Сл. Я. Серегіна, муз. Дж. Палестріни. Там же.
- Весенняя песня. Русск.текст Гинзберг, муз. Й. С. Баха. Там же

Укр. нар. пісня „Дівка Явдошка сіяла пшеницю”. / Обр. О. Чишко // Чишко О. Збірник. Обробки укр.нар.пісень. – К., 1972.

Твори для перекладень з мішаного хору для однорідного складу.

Укр. нар. пісня „Ой зацвіли фіалочки” / Обр. С. Людкевича // У зб. Співає «Думка». – К.: Музична Україна, 1970.

Укр. нар. пісня „Чуєш, брате мій” / Обр. К. Стеценка. Там же

Укр. нар. пісня „Ох і зійди, зійди ти, зірньо” / Обр. О. Кошиця. Там же

Укр. нар. пісня «Ой не шуми, луже» / Обр. Лисенка М. Там же

Елегія. Сл. М. Рильського, муз. Г. Майбороди / Аранж. для хору П. Муравського. Там же

„Неаполитанская песенка”. Муз. П. Чайковського / Перекл. М. Климова // Бібліотека студента-хормейстера. Вип.13. – М., 1976.

Колискова. Муз. А. Лядова / Перекл. М. Климова. Там же

„Прославление природы”. Сл. А. Геллерта, муз. Л. ван Бетховена. Там же

Укр. нар. пісня „Ой, ходила дівчина бережком” / Обр. М. Климова. Там же

Укр. нар. пісня „Пливе човен”. / Обр. Р. Скалецького // У зб. Музичні вечори. Вип.8. – К., 1978.

Укр. нар. пісня „Ой, усі гори зеленіють” / Обр. М. Донця. Там же

Укр. нар. пісня „Ой у полі жито” / Обр. М. Хомичевського. Там же

Укр. нар. пісня „Летів пташок” / Обр. О. Спарницького // У зб. Музичні вечори. Вип.8. – К., 1989.

Укр. нар. пісня „А вже весна” / Обр. В. Зажитька. Там же

Укр. нар. пісня „Ой учора ізвечора” / Обр. К. Стеценка. // У зб.Музичні вечори. Вип.1. – К., 1990.

Укр. нар. пісня „Благослови, батеньку” / Обр. Ф. Колесси. Там же

Укр. нар. пісня „Чорнушко-душко” / Обр. М. Леонтовича. Там же

Укр. нар. пісня „Ой піду я в ліс по дрова” / Обр. М. Леонтовича // Леонтович М. Хорові твори. – К., 1970.

Укр. нар. пісня „Козака несуть” / Обр. М. Леонтовича. Там же

Укр. нар. пісня „Ой з-за гори кам’яної” / Обр. М. Леонтовича. Там же

Укр. нар. пісня „Ой у полі та туман, димно” / Обр. М. Леонтовича. Там же

Укр. нар. пісня „Налетіли журавлі” / Обр. М. Леонтовича. Там же

Укр. нар. пісня „Ой горе тій чайці” / Обр. М. Леонтовича. Там же

Укр. нар. пісня „Щедрик” / Обр. М. Леонтовича. Там же

Одноголосні твори з супроводом, рекомендовані для перекладень для дво-, триголосного однорідного хору і мішаного складу:

Не щєбечи, соловейку. Сл. В. Забіли, муз. М. Глінки //Хрестоматія вокально-педагогічного репертуару. Вип.3. – М., 1972.

Плачет дева гор. Сл. Л. Якубовича, муз. О. Аляб’єва. Там же

„Про Добрыню”. Рос.нар.пісня/ Обр. М. Римського-Корсакова. Там же

Укр. нар. пісня „Ой ти, дівчино” /Обр. М. Лисенка. Там же

Угорська нар.пісня „Сегедський пруд” / Обр. З. Кодая. Там же

Пісня про вчительку. Сл. А. Малишка, муз. П. Майбороди // У зб.Незабутня пісня. – К.: Музична Україна, 1988.

„С чего начинается Родина”. Сл. М. Матусовського, муз. В. Баснера. Там же

Україно, любов моя. Сл. Д. Луценка, муз. І. Шамо. Там же
 Ми підем, де трави похилі. Сл. А. Малишка, муз. П. Майбороди. Там же
 Марічка. Сл. М. Ткача, муз. С. Сабадаша. Там же
 „Темная ночь”. Сл. В. Агатова, муз. М. Богословського. Там же
 Укр. нар. пісня „Реве та стогне Дніпр широкий”. Сл. Т. Шевченка / Обр. В. Косенка. // Співає
 самодіяльний хор. – Вип.2. – М.: Музика, 1977.
 Серенада. Сл. Л. Рельштаба, муз. Ф. Шуберта. Там же
 „Gaudeamus igitur”. Старов. студ. пісня / Перекладення С. Попова. Там же
 Укр. нар. пісня „Якби мені черевики”. Сл. Т. Шевченка / Обр. К. Скорохода // У зб. Музичні
 вечори. Вип.8. – К.,1978.
 Укр. нар. пісня „Зеленая рута, жовтий цвіт” / Обр. Фільца Б. Там же
 Голуби. Сл. В. Скоромаровського, муз. К. М’яскова // У зб. Музичні вечори. Вип.3. – К.:
 Музична Україна, 1990.
 Діброва. Сл. М. Сингаївського, муз. О. Осадчого. Там же
 Ніч горобина над Дніпром. Сл. В. Бабанського, муз. Ю. Іцуравського. Там же
 Зимонька-зима. Сл. А. Демиденка, муз. М. Мозгового // У зб. „Поют Анисимови”. – К.: Му-
 зична Україна, 1990.
 Лелеча доля. Сл. К. Цілого, муз. І. Кириліної. Там же
 Біла криниця. Сл. В. Третьяка, муз. В. Дворського. Там же
 Папороть цвіте. Сл. Ю. Рибчинського, муз. О. Злотника. Там же
 Родимий краю. Сл. народні, муз. В. Батюка // У зб. „Романси українських композиторів”.
 – К.: Музична Україна, 1993.
 Розвійтеся з вітром. Сл. І. Франка, муз. Я. Степового. Там же
 У мене був коханий край. Сл. Г. Гейне, муз. Д. Січинського / Укр. текст А. Кримського. Там
 же
 Нащо мені чорні брови. Сл. Т. Шевченка, муз. Д. Банковського. Там же
 Садок вишневий. Сл. Т. Шевченка, муз. М. Лисенка. Там же
 Ой маю, маю я оченята. Сл. Т. Шевченка, муз. М. Лисенка. Там же
 Утоптала стежечку. Сл. Т. Шевченка, муз. Я. Степового. Там же

Збірки пісень в одно- та двоголосному викладі, рекомендовані для практичних робіт з аранжування та обробки для народного хору.

Щедрий вечір. – К.: Муз.Укр.,1989.
 Жнивварські пісні. – К.: Муз.Укр.,1990.
 Цвіте терен. – К.: Муз.Укр.,1990.
 Фольклорна веселка. – К.: Муз.Укр.,1988.
 Українські народні пісні. Вип.4.5. – К.: Мистецтво, 1965.
 Українські народні жартівливі пісні. – К.: Муз.Укр.,1987.
 Українські народні пісні. Вип.3. – К.: Мистецтво, 1963.
 Співає народний хор Вип.5. – К.: Муз.Укр.,1990.
 Твори для народного хору. Вип. І. – К.: Муз.Укр.,1979.
 І.Сльота. А льон цвіте. – К.: Муз.Укр.,1980.
 Співає народний хор ім. Г. Верьовки. – К.: Муз.Укр., 1974

Крім того, бажано в практичній роботі використовувати місцевий фольклорний матеріал,
 авторські твори, які за своїм звучанням і характером близькі до народних, твори професійних
 та самодіяльних композиторів.

**ЗАВДАННЯ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
З ДИСЦИПЛІНИ “ХОРОВЕ АРАНЖУВАННЯ”**

Завдання для самостійної роботи студента охоплюють найважливіші теми курсу дисципліни “Хорове аранжування”. Виконання завдань покликане сприяти поглибленому засвоєнню навчального матеріалу. Роботи виконуються протягом VI семестру і подаються студентом викладачу при проведенні заліку з дисципліни.

ЗАВДАННЯ 1

Виконати перекладення партитури жіночого хору для мішаного складу.

Твори для перекладення:

Українська народна пісня “Приїхали три козаки”.

Обр. Леонтовича М.

М. Леонтович. Хорові твори.- К., 1970

Сосна. Збірник хорових творів.-М., 1953 Муз. Даргомижського А.

Сл. Лермонтова М.

Короткі методичні рекомендації.

При перекладенні партитури жіночого хору для мішаного складу існує така закономірність:

C1 – C

C2 – A

A1 – T

A2 – B

Для створення більш якісного голосоведення та зручності теситурних умов середні голоси можуть комбінуватися між собою. Партії A1 і A2 переходять у басовий ключ.

ЗАВДАННЯ 2

Виконати перекладення партитури чоловічого хору для мішаного складу.

Твори для перекладення:

Укр. нар. пісня “Ой у лузі та ще й при березі”

/Обр. Лисенка М. У зб. Музичні вечори. – К., 1978

Укр. нар. пісня “Гаю, гаю зелен розмаю.”

/Обр. Леонтовича М.

М. Леонтович. Хорові твори.- К., 1970

Короткі методичні рекомендації.

При перекладенні партитури чоловічого хору для мішаного складу існує така закономірність:

T1 – C

T2 – A

B1 – T

B2 – B

Для створення більш якісного голосоведення та зручності теситурних умов середні голоси можуть комбінуватися між собою. Якщо партитура чоловічого хору записана у басовому ключі то при перекладенні для мішаного складу T1 і T2 переходять на октаву вгору у скрипичний ключ у відповідності до схеми. Якщо партитура чоловічого хору записана на двох нотних станах :

скрипичному та басовому ключах, то при перекладенні на мішаний склад Т1 і Т2 залишаються без змін (переходять у партії С і А мішаного хору).

ЗАВДАННЯ 3

Виконати перекладення партитури жіночого хору для неповного мішаного складу (одна чоловіча партія).

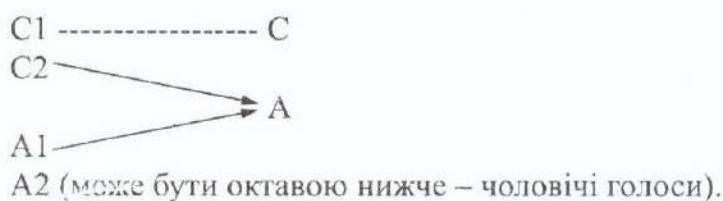
Твори для перекладення:

Ручеек. Сл. Татарінова В. Муз. Флярковського А.
/Попов В. Советы руководителю хора.- Раздел 2.- М., 1978

Весна. (канцонетта). Сл. Серегина Я. Муз. Палестрины Дж.
----- // -----

Короткі методичні рекомендації.

При перекладенні партитури жіночого хору для неповного мішаного складу (одна чоловіча партія) існує така закономірність:

Зберігаються головні мелодичні лінії та гармонічні сполучення чотириголосної партитури жіночого хору, як головне художнє завдання при створенні триголосної партитури мішаного складу. Також застосовується різноманітне переміщення хорових партій при перекладенні залежно від розміщення мелодичних ліній у партитурі жіночого чотириголосся. Допускається використання октавних переміщень для нижнього голосу мішаного триголосся.

ЗАВДАННЯ 4

Виконати перекладення партитури чоловічого хору для неповного мішаного складу (одна чоловіча партія).

Твори для перекладення:

Укр. нар. пісня

Обр. Степового Я. Ой нема, нема ні вітру, ні хвилі. Степовий Я. Хорові твори.- К., 1965

Укр. нар. пісня

Обр. Лисенка М. За Сибіром сонце сходить.- Т. п. Музичні вечори.- К., 1990

Короткі методичні рекомендації.

При перекладенні партитури чоловічого хору для неповного мішаного складу (одна чоловіча партія) існує така закономірність:

Т1 – піднімається на октаву – С

Т2 – піднімається на октаву – А

Б1 – піднімається на октаву

Б2 – може бути піднято на октаву – чоловічі голоси.

Зберігаються головні мелодичні лінії та гармонічні сполучення чотириголосної партитури чоловічого хору, як головне художнє завдання при створенні триголосної партитури мішаного складу. Необхідно слідкувати, щоб не було великого інтервального відриву нижнього голосу триголосся від сусіднього (середнього) голосу – альта. Можна використовувати переміщення на октаву (або септиму) вгору двох верхніх голосів партитури чоловічого чотириголосного хору. Допускаються октавні зміни у нижньому голосі мішаного триголосся при перекладенні.

ЗАВДАННЯ 5

Виконати перекладення партитури мішаного хору для жіночого складу.

Твори для перекладення:

Укр. нар. пісня

Обр. Стеценка К. Чуєш, брате мій. У зб. Співає Думка.- К.: Музична Україна, 1970.

Укр. нар. пісня

Обр. Кошиця О. Ох, і зійди, зійди ти, зіронько. ----- // -----

Короткі методичні рекомендації.

При перекладенні партитури мішаного хору для жіночого складу існує така загальна рекомендація:

С – С1

А – С2

Т – А1

Б – А2

Головна умова перекладення партитури мішаного хору для жіночого зі збереженням тональності – широке розміщення голосів у партитурі мішаного хору. Принцип перекладення: одnobічне звуження хорового акорду шляхом підняття чоловічих партій мішаного хору на октаву.

Фактичне переміщення голосів при перекладенні: збереження крайніх партій партитури і перестановки середніх.

С – С1

А – А1

Т на октаву вгору С2

Б на октаву вгору А2

Партії тенора і баса мішаного хору при переміщенні їх у партитуру жіночого хору піднімаються на октаву. Також можливе відповідне переміщення всіх голосів (при акордах у партитурі мішаного хору), викладених у тісному розміщенні.

С – С1

А – С2

Т – А1

Б на октаву вгору А2

При перекладеннях можуть вилучатись окремі гармонічні звуки середніх голосів у випадках перехрещення їх із верхнім голосом партитури. При перекладеннях також можлива зміна тональності, як прийом врівноваження теситурної напруги у хорових партіях оригіналу і перекладення.

При перекладенні чотириголосного мішаного хору на жіночий склад можливе застосування прийому транспонування. Головна умова перекладення партитури мішаного хору для жіночого складу способом транспонування – тісне розміщення голосів партитури мішаного хору. Транспонування партитури мішаного хору вгору на кварту-квінту, як головний принцип перекладення. Необхідно домагатися збереження фактури хорового викладення при транспонуванні.

ЗАВДАННЯ 6

Виконати перекладення партитури мішаного хору для чоловічого складу.

Твори для перекладення:

Укр. нар. пісня

Обр. Стеценка К. Ой учора ізвечора. У зб. Музичні вечори. Вип.1.- К., 1990.

Укр. нар. пісня

Обр. Донця М. Ой, усі гори зеленіють. Бібліотека студента-хормейстера. Вип.13.- М.,1976

Короткі методичні рекомендації.

При перекладенні партитури мішаного хору для чоловічого складу існує така закономірність:

С – Т1

А – Т2

Т – Б1

Б – Б2

Головною умовою при перекладенні партитури мішаного хору для чоловічого складу із збереженням тональності є широке розміщення голосів у партитурі мішаного хору. Принцип перекладення такий: однобічне звуження хорового акорду шляхом переміщення вниз жіночих партій мішаного хору на октаву.

Фактичне переміщення голосів при перекладенні – збереження крайніх партій партитури і перестановки середніх.

С на октаву вниз Т1

А на октаву вниз Т2

Т ----- Б1

Б ----- Б2

Також можливе застосування переміщення жіночих партій мішаного хору у партитуру чоловічого хору при акордах, викладених у тісному розміщенні голосів:

С на октаву вниз Т1

А на октаву вниз Т2

Т ----- Б1

Б ----- Б2

При перекладеннях інколи застосовується вилучення окремих гармонічних звуків середніх партій у випадках перехрещення їх із верхнім голосом партитури.

У деяких випадках застосовується зміна тональності при перекладенні з метою врівноваження теситурної напруги в хорових партіях оригіналу і перекладення.

При перекладенні партитури мішаного хору для чоловічого складу також можна застосовувати транспонування. Необхідна умова при цьому – тісне розміщення голосів у партитурі мішаного хору. Транспонування партитури мішаного хору на терцію-кварту вниз, як головний принцип перекладення. При перекладенні бажано слідкувати, щоб зберігалась фактура хорового викладу.

ЗАВДАННЯ 7

Виконати перекладення партитури повного мішаного хору для неповного мішаного хору (одна чоловіча партія).

Твори для перекладення:

Муз. Майбороди Г. сл. Рильського М. аранж. для хору Муравського П.
Елегія. У зб. Співає Думка.- К., Музична Україна, 1970

Муз. Бетховена Л. Сл. Геллерта А. Прославление природы. Бібліотека студента-хормейстера. Вип.13.- М.,1976.

Короткі методичні рекомендації

Слід пам'ятати склад мішаного триголосся: сопрано, альт і партія чоловічих голосів, а також загальний діапазон мішаного триголосного хору від "ля – сі" великої октави у чоловіків до "фа – соль" другої октави у партії сопрано. При перекладенні бажано використовувати середню теситуру в партії чоловічих голосів. Небажаний великий відрив (більше октави) в партії чоловічих голосів від середнього голосу (альта) в неповному мішаному хорі.

Бажано зберегти крайні голоси партитури мішаного чотириголосся, як прийом, що найчастіше застосовується при перекладенні для неповного мішаного хору гармонічного складу. Середній голос триголосної партитури створюється із альтової і тенорової партій мішаного хору шляхом вилучення подвоєного звуку.

Приклад переміщення хорових партій при умові, коли головна мелодія знаходиться в партії сопрано.

Також можливе транспонування мішаного триголосся для створення зручної теситури партії чоловічих голосів.

Студент повинен знати: теоретичні положення, постійні (незмінні) і рухомі (змінні) компоненти музичного твору, вокально-темброві можливості хорових партій та основні логічно-структурні схеми перекладень хорових партитур.

Студент повинен уміти: практично виконувати різноманітні перекладення для різних хорів та ансамблів, які зустрічаються у самодіяльній практиці.

ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ КОМПЛЕКСНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ "ХОРОВЕ АРАНЖУВАННЯ"

1. Виконати перекладення музичного прикладу партитури жіночого хору для чоловічого складу.
2. Виконати перекладення музичного прикладу партитури чоловічого хору для жіночого складу.
3. Виконати перекладення музичного прикладу партитури жіночого хору для мішаного складу.
4. Виконати перекладення музичного прикладу партитури чоловічого хору для мішаного складу.
5. Виконати перекладення музичного прикладу партитури жіночого хору для неповного мішаного складу (одна чоловіча партія).
6. Виконати перекладення музичного прикладу партитури чоловічого хору для неповного мішаного складу (одна чоловіча партія).
7. Виконати перекладення музичного прикладу партитури мішаного хору для жіночого складу.
8. Виконати перекладення музичного прикладу партитури мішаного хору для чоловічого складу.
9. Виконати перекладення музичного прикладу партитури повного мішаного хору для неповного мішаного хору (одна чоловіча партія).
10. Виконати перекладення музичного прикладу партитури одноголосного твору з акомпанементом для двоголосного хору гармонічного складу.
11. Виконати перекладення музичного прикладу партитури одноголосного твору з акомпанементом для триголосного хору гармонічного складу.
12. Виконати перекладення музичного прикладу партитури одноголосного твору з акомпанементом для чотириголосного хору гармонічного складу.
13. Виконати просту обробку (гармонізацію) одноголосної пісні у гомофонно-гармонічному викладі для жіночого складу.
14. Виконати просту обробку (гармонізацію) одноголосної пісні у гомофонно-гармонічному викладі для чоловічого складу.
15. Виконати просту обробку (гармонізацію) одноголосної пісні у гомофонно-гармонічному викладі для мішаного складу народного хору.
16. Створити підголоски до даного наспіву – мішане триголосся.
17. Виконати перекладення музичного прикладу партитури повного мішаного хору для жіночого складу чотириголосного викладення з елементами триголосся (з метою спрощення фактури).
18. Виконати перекладення музичного прикладу партитури повного мішаного хору для чоловічого складу чотириголосного викладення з елементами триголосся (з метою спрощення фактури).
19. Виконати перекладення музичного прикладу партитури триголосного жіночого хору для мішаного складу (з метою ускладнення фактури).
20. Виконати перекладення музичного прикладу партитури триголосного чоловічого хору для мішаного складу (з метою ускладнення фактури).
21. Виконати перекладення музичного прикладу партитури академічного хору для народного хору (способом транспозиції).

КОРОТКІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

При перекладенні партитури жіночого хору для чоловічого складу існує така закономірність:

C1 – T1
C2 – T2
A1 – B1
(A2 – B2)

Головний принцип цього перекладення – переміщення хорових партій партитури жіночого хору на октаву вниз. Перекладення дво- і триголосних партитур жіночого хору для чоловічого складу хору можливе без зміни кількості голосів. Слід враховувати значення діапазону голосів хору. Сопрано передається тенору, альт передається басу.

Інколи застосовується транспонування партитури жіночого хору на септиму вниз при перекладенні її на чоловічий хор.

При перекладенні партитури чоловічого хору для жіночого складу існує така закономірність:

T1 – C1
T2 – C2
B1 – A1
(B2 – A2)

Перекладення дво- і триголосних партитур чоловічого хору для жіночого складу без зміни кількості хорових голосів виконується способом перенесення хорових партій на октаву вгору (за умови, що об'єм партитури чоловічого хору не перевищує об'єму жіночого хору).

При перекладенні партитури жіночого хору для мішаного складу існує така закономірність:

C1 – C
C2 – A
A1 – T
A2 – B

Транспонування двоголосного однорідного хору на октаву вниз. При з'єднанні обох груп дає мішане звучання. Головний принцип перекладення – транспонування партитури жіночого хору вниз (в межах кварта, квінти) при відповідному переміщенні голосів за вищенаведеною схемою.

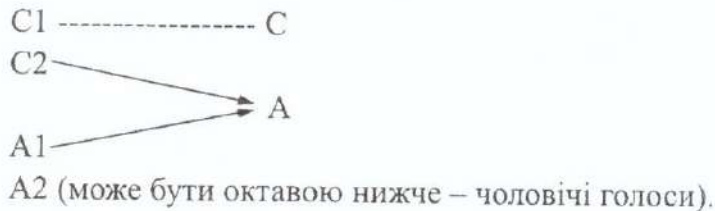
Для створення більш якісного голосоведіння та зручності теситурних умов середні голоси можуть комбінуватися між собою. Партії A1 і A2 переходять у басовий ключ.

При перекладенні партитури чоловічого хору для мішаного складу існує така закономірність:

T1 – C
T2 – A
B1 – T
B2 – B

Для створення більш якісного голосоведення та зручності теситурних умов середні голоси можуть комбінуватися між собою. Якщо партитура чоловічого хору записана у басовому ключі, то при перекладенні для мішаного складу T1 і T2 переходять на октаву вгору у скрипічний ключ у відповідності до схеми. . Якщо партитура чоловічого хору записана на двох нотних станах у скрипічному та басовому ключах, то при перекладенні на мішаний склад T1 і T2 залишаються без змін (переходять у партії С і А мішаного хору).

При перекладенні партитури жіночого хору для неповного мішаного складу (одна чоловіча партія) існує така закономірність:

Зберігаються головні мелодичні лінії та гармонічні сполучення чотириголосної партитури жіночого хору, як головне художнє завдання при створенні триголосної партитури мішаного складу. Також застосовується різноманітне переміщення хорових партій при перекладенні залежно від розміщення мелодичних ліній у партитурі жіночого чотириголосся. Допускається використання октавних переміщень для нижнього голосу мішаного триголосся.

При перекладенні партитури чоловічого хору для неповного мішаного складу (одна чоловіча партія) існує така закономірність:

- T1 – піднімається на октаву – С
- T2 – піднімається на октаву – А
- B1 – піднімається на октаву
- B2 – може бути піднято на октаву – чоловічі голоси.

Зберігаються головні мелодичні лінії та гармонічні сполучення чотириголосної партитури чоловічого хору, як головне художнє завдання при створенні триголосної партитури мішаного складу. Необхідно слідкувати, щоб не було великого інтервального відриву нижнього голосу триголосся від сусіднього (середнього) голосу – альта. Можна використовувати переміщення на октаву (або септиму) вгору двох верхніх голосів партитури чоловічого чотириголосного хору. Допускаються октавні зміни у нижньому голосі мішаного триголосся при перекладенні.

При перекладенні партитури мішаного хору для жіночого складу існує така закономірність:

- С – С1
- А – С2
- Т – А1
- Б – А2

Головна умова перекладення партитури мішаного хору для жіночого зі збереженням тональності – широке розміщення голосів у партитурі мішаного хору. Принцип перекладення: однобічне звуження хорового акорду шляхом підняття чоловічих партій мішаного хору на октаву.

Фактичне переміщення голосів при перекладенні: збереження крайніх партій партитури і перестановки середніх.

С – С1
А – А1
Т на октаву вгору С2
Б на октаву вгору А2

Партії тенора і баса мішаного хору при переміщенні їх у партитуру жіночого хору піднімаються на октаву. Також можливе відповідне переміщення всіх голосів (при акордах у партитурі мішаного хору), викладених у тісному розміщенні.

С – С1
А – С2
Т – А1
Б на октаву вгору А2

При перекладеннях можуть вилучатись окремі гармонічні звуки середніх голосів у випадках перехрещення їх із верхнім голосом партитури. При перекладеннях також можлива зміна тональності, як прийом врівноваження теситурної напруги у хорових партіях оригіналу і перекладення.

При перекладенні чотириголосного мішаного хору на жіночий склад можливе застосування прийому транспонування. Головна умова перекладення партитури мішаного хору для жіночого складу способом транспонування – тісне розміщення голосів партитури мішаного хору. Транспонування партитури мішаного хору вгору на кварту – квінту, як головний принцип перекладення. Необхідно домагатися збереження фактури хорового викладення при транспонуванні.

При перекладенні партитури мішаного хору для чоловічого складу існує така закономірність:

С – Т1
А – Т2
Т – Б1
Б – Б2

Головною умовою при перекладенні партитури мішаного хору для чоловічого складу із збереженням тональності являється широке розміщення голосів у партитурі мішаного хору. Принцип перекладення такий: одnobічне звуження хорового акорду шляхом переміщення вниз жіночих партій мішаного хору на октаву.

Фактичне переміщення голосів при перекладенні – збереження крайніх партій партитури і перестановки середніх.

С на октаву вниз Т1
А на октаву вниз Т2
Т ----- Б1
Б ----- Б2

Також можливе застосування переміщення жіночих партій мішаного хору у партитуру чоловічого хору при акордах, викладених у тісному розміщенні голосів:

С на октаву вниз Т1
А на октаву вниз Т2

Т ----- Б1
Б ----- Б2

При перекладеннях інколи застосовується вилучення окремих гармонічних звуків середніх партій у випадках перехреснення їх із верхнім голосом партитури.

У деяких випадках застосовується зміна тональності при перекладенні з метою врівноваження теситурної напруги в хорових партіях оригіналу і перекладення.

При перекладенні партитури мішаного хору для чоловічого складу також можна застосовувати транспонування. Необхідна умова при цьому – тісне розміщення голосів у партитурі мішаного хору. Транспонування партитури мішаного хору на терцію-кварту вниз, як головний принцип перекладення. При перекладенні бажано слідкувати, щоб зберігалась фактура хорового викладу.

При перекладенні партитури повного мішаного хору для неповного мішаного хору (одна чоловіча партія) слід пам'ятати склад мішаного триголосся: сопрано, альт і партія чоловічих голосів, а також загальний діапазон мішаного триголосного хору від "ля – сі" великої октави у чоловіків до "фа – соль" другої октави у партії сопрано. При перекладенні бажано використовувати середню теситуру в партії чоловічих голосів. Небажаний великий відрив (більше октави) в партії чоловічих голосів від середнього голосу (альта) в неповному мішаному хорі.

Бажано зберегти крайні голоси партитури мішаного чотириголосся, як прийом, що найчастіше застосовується при перекладенні для неповного мішаного хору гармонічного складу. Середній голос триголосної партитури створюється із альтової і тенорової партій мішаного хору шляхом вилучення подвоєного звуку.

Приклад переміщення хорових партій при умові, коли головна мелодія знаходиться в партії сопрано:

Також можливе транспонування мішаного триголосся для створення зручної теситури у партії чоловічих голосів.

При перекладенні одноголосного твору з акомпанементом для дво-, три-, чотириголосного хору гармонічного складу потрібно дотримуватися принципу створення голосів хорової партитури з використанням мелодичних ліній і гармонічних послідовностей супроводу. При цьому потрібно намагатися зберегти постійні компоненти музичного твору – мелодію, гармонію, метр, темп, динаміку, форму, літературний текст. А рухомі компоненти музичного твору: тональність та фактура – можуть змінюватись. Перекладення творів з акомпанементом бажано, щоб було близьким за фактурою до хорової партитури. Тісне розміщення акордів у партії правої руки акомпанементу.

Найкраще виявлення змісту пісні у звучанні головного мелодичного голосу і в зв'язку з цим знаходження зручної теситури для партії другого і третього голосу. Треба слідкувати, щоб у другому і третьому голосі зберігалися елементи характерної інтонації мелодії. Збереження єдиного ритмічного малюнку у всіх голосах. Створення якісного голосоведення, яке сприяє виявленню ладофункціонального розвитку головної мелодичної лінії. Потрібно слідкувати за єдиним складовим ансамблем у хорових партіях, створювати якісне голосоведення. У хоровій партитурі зберігаються правила підтекстовки: наголошений склад тексту збігається з сильною (або відносно сильною) долею такту. Скорочена фраза створюється зі слів повної фрази і повинна мати логічний зміст.

Різничитання в хоровій партитурі закінчується разом із закінченням музичної побудови. Різничитання закінчується єдиним словом для всіх хорових партій.

При імітації кожна хорова партія, вступаючи, повторює текст попереднього вступу.

При простій обробці (гармонізації) одноголосної пісні в гомофонно-гармонічному викладі необхідно враховувати вокально-хорову побудову, звуковий об'єм хору, діапазон кожної партії і ролі кожного хорового голосу в партитурі, особливостей місцевого багатоголосся і характеру підголосків, а також жанру пісні.

Проста обробка (гармонізація) одноголосної пісні подібна до гармонізації мелодії, але з урахуванням специфіки гуртового співу. Можливе застосування транспозиції при створенні хорових партитур для хорів народної пісні, враховуючи діапазон та теситурні особливості цих колективів.

При гармонізації в основному переважають тоніко-домінантові гармонічні сполучення у піснях акордово-гармонічного викладу. Слід дотримуватися простої гармонічної фактури. Можливе відхилення від класичних гармонічних канонів (застосування унісонних, кварто-квінтових сполучень). Необхідно дотримуватися теситурних умов для народних співацьких голосів.

При створенні підголосків до даного одноголосного наспіву потрібно застосовувати прийом поступового нашарування підголосків. Якщо ж основний – альт, верхній підголосок (вивід) – сопрано, то на основі жіночого двоголосся, частіше всього “терцієвої втори”, яка становить гармонічну основу майбутньої партитури, створюється низький підголосок (бас), мелодична лінія якого впливає із загального характеру даного двоголосся та функціональності.

Третій підголосок (партія тенора) створюється на основі вищезгаданого триголосся. Цей підголосок впливає із природного мелодичного розвитку всіх голосів за урахуванням відсутності гармонічних звуків по вертикалі. Також можливе епізодичне дублювання альтів тенорами в унісон.

Головне при створенні партитури підголоскової структури – це піклування про природне голосоведення, насиченість усіх голосів мелодичною самостійністю, часто навіть у супереч канонам класичної гармонії (паралелізм інтервалів та тризвуків, відсутність терцієвих тонів та ін.).

Методика створення партитури для однорідних хорів така сама, як і для мішаного: створюється двоголосся, потім на цій основі створюється решта підголосків.

Однорідний народно-хоровий колектив (особливо жіночий, в силу обмеженості діапазону) частіше буває триголосний з елементами чотириголосся.

Чоловічий хор, маючи двооктавний діапазон, може бути чотириголосним, але в тому разі, коли усі підголоски носитимуть не штучний, а природний розвиток мелодичних ліній. Деякі твори краще звучатимуть в одноголосному викладі, ніж у багатоголосному.

Перекладення хорових партитур, написаних для різних типів і видів хорів, з метою спрощення фактури в основному виникають при перекладенні чотириголосного мішаного хору для однорідного чотириголосного з елементами триголосся. Застосовується прийом вилучення деяких другорядних мелодичних ліній, дублюючих голосів з метою полегшення фактури твору. Вилучаються з гармонічного чотириголосся переважно найменш характерні звуки акорду – подвоєнь основного тону або квінтового тону у тризвуках і септакордах. При цьому слід максимально зберегти природне голосоведіння та контури гармонічного розвитку.

Аранжування з ускладненням фактури, яке виникає частіше при перекладенні з однорідного хору для мішаного.

Мета ускладнення:

- а) збагачення твору за рахунок доповнення новими мелодичними лініями;
- б) заповнення широких інтервалів між голосами;
- в) створення колористичного ефекту.

Подвоєння основного чи квінтового тону у тризвуках, септакордах. Уникнення подвоєнн характерних звуків у септакордах і нонакордах – септими, нони та альтерованих тонів.

Доповнення голосів дво-, триголосних однорідних хорів за рахунок фактури, акомпанементу. Аранжування дво-, триголосного хору *a cappella* для чотириголосного за рахунок компоновання на основі ладо-гармонічної структури пісні.

При перекладенні партитур академічних хорів для народних хорів способом транспозиції слід дотримуватися непорушності мелодичної лінії та метро-ритмічної структури оригіналу народної пісні. Також потрібно слідкувати за збереженням засобів музичного викладу та голосоведіння, як головного принципу перекладення або пристосування для зручнішого виконання певним типом народного хору. Застосовують частіше транспозицію оригіналу на інтервал терції-кварти вниз. Можливе перенесення басової партії з низького регістру на октаву вгору, якщо така зміна не вплине на характер гармонії і буде зручною в теситурному відношенні. Перекладення партитури академічного мішаного хору для жіночого способом транспозиції в основному можливе на інтервал терції-кварти вниз. При перекладенні для чоловічого хору транспозиція не застосовується.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ „ХОРОВЕ АРАНЖУВАННЯ”

Рівні навчальних досягнень	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Початковий	Студент має фрагментарні знання; слабо орієнтується у навчальному матеріалі; не знає регістрово-теситурні умов хорових партій; не вміє на практиці застосовувати структурно-логічні схеми перекладення хорових партитур.
Середній	Студент ознайомлений з основними поняттями дисципліни; може відтворити значну частину навчального матеріалу; частково знає регістрово-теситурні умови хорових партій; вміє на елементарному рівні застосовувати структурно-логічні схеми перекладення хорових партитур.
Достатній	Студент володіє вивченим матеріалом; знає регістрово-теситурні умови хорових партій; вміє практично застосовувати структурно-логічні схеми перекладення хорових партитур; допускаючи незначні технічні помилки.
Високий	Студент вільно володіє вивченим матеріалом; знає регістрово-теситурні умови хорових партій; вміє творчо застосовувати структурно-логічні схеми перекладення хорових партитур при виконанні практичних завдань.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Вахняк Е. Хорове аранжування. – К., 1977.
2. Горохов П., Загорецький Д. Хорова аранжировка. – К., 1972.
3. Иванкин М. Хоровая аранжировка. – М., 1980.
4. Левандо П. Хорова фактура. – Л., 1984.
5. Лицвенко Й. Практическое руководство по хоровой аранжировке. – М., 1965.
6. Ленский А. Пособие по хоровой аранжировке в помощь руководителям самодеятельности. – М., 1973.
7. Ленский А. Искусство хоровой аранжировки. – М., 1980.
8. Молдавін М. Народний підголосковий спів. – К., 1980.
9. Пігров К. Керування хором. – К., 1962.
10. Ушкарев А. Основы хорового письма. – М., 1986.

**ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ
З ПЕРЕКЛАДЕННЯ ХОРОВИХ ПАРТИТУР**

ВАРІАНТ № 1

Виконати перекладення музичного прикладу партитури жіночого хору для чоловічого складу.

Песня о криницах

муз. А. Эшпая
сл. В. Карпенко

Moderato

The score is for a women's choir, adapted for a men's choir. It features two staves: Soprano (C. 1, 2) and Alto (A. 1, 2). The tempo is Moderato and the dynamics are marked *p*. The key signature has two flats and the time signature is 3/4. The lyrics are: 1. Льет-ся и льет-ся, слов-но во-да в чис-тых кри-ни-цах

Виконати перекладення музичного прикладу партитури мішаного хору для жіночого складу.

Ой сів – поїхав

обр. М. Леонтовича

Moderato

The score is for a mixed choir, adapted for a women's choir. It features three staves: Soprano (C.), Alto (A.), and Tenor/Bass (Т. Б.). The tempo is Moderato and the dynamics are marked *mp*. The key signature has two sharps and the time signature is 2/4. The lyrics are: 1. Ой сів – по – ї – хав на во – ро – но – му ко – ню, ко –

Виконати перекладення музичного прикладу партитури повного мішаного хору для неповного мішаного хору (одна чоловіча партія).

Ой вийду я на вулицю

обр. М. Леонтовича

Allegro

The score is for a mixed choir, adapted for a women's choir. It features three staves: Soprano (C.), Alto (A.), and Tenor/Bass (Т. Б.). The tempo is Allegro and the dynamics are marked *f*. The key signature has two flats and the time signature is 2/4. The lyrics are: 1. Ой вий - ду я на ву - ли - цю; гар - на я!

ВАРІАНТ № 2

Виконати перекладення музичного прикладу партитури чоловічого хору для неповного мішаного складу (одна чоловіча партія).

Краще було б не ходити

Укр. нар пісня

Записана на Черкащині
обр. Г. Харковини

Рухливо. Весело

Musical score for a men's choir in 2/4 time, key of B-flat major. The score is for a single part (T1/T2). The lyrics are: Ти ка - за - ла прий - ди, прий - ди, не ка - за - ла.

Виконати перекладення музичного прикладу партитури триголосного жіночого хору для мішаного складу (з метою ускладнення фактури).

Прощай, село

обр. М. Леонтовича

Allegretto

Musical score for a three-part women's choir in 2/4 time, key of B-flat major. The score is for three parts (C, A, B). The lyrics are: 1. Про - щай, се - ло, го - род рід - нень - кий, про - щай У - кра - ї - но!

Виконати перекладення музичного прикладу партитури одноголосного твору з акомпанементом для триголосного хору гармонічного складу.

Не щеччи, соловійку

муз. М. Глінки

Andantino lamentabile

Musical score for a three-part women's choir with piano accompaniment in 6/8 time, key of B-flat major. The score is for three parts (C, A, B) and piano accompaniment. The lyrics are: 1. Не ще - бе - чи, со - ло - вей - ку, під вік - ном бли - зень - ко,

ВАРІАНТ № 3

Виконати перекладення музичного прикладу партитури чоловічого хору для мішаного складу.

Задумала вража баба

обр. Я. Степового

Allegretto

1. За - ду - ма - ла вра - жа ба - ба та й за - ба - га - ті - ти:

The score is for a men's choir in mixed voice (T1, T2, B1, B2). It is in 2/4 time, key of B-flat major, and marked *Allegretto*. The melody is in the soprano part (T1), and the bass part (B1, B2) provides harmonic support. The lyrics are: 1. За - ду - ма - ла вра - жа ба - ба та й за - ба - га - ті - ти:

Виконати перекладення музичного прикладу партитури триголосного чоловічого хору для мішаного складу (з метою ускладнення фактури).

За нашою слободою

Moderato

1. За на - шо - ю сло - бо - до - ю, за на - шо - - - ю сло - бо -

The score is for a three-part men's choir (T, B). It is in 3/4 time, key of B-flat major, and marked *Moderato*. The melody is in the tenor part (T), and the bass part (B) provides harmonic support. The lyrics are: 1. За на - шо - ю сло - бо - до - ю, за на - шо - - - ю сло - бо -

Виконати перекладення музичного прикладу партитури жіночого хору для неповного мішаного складу (одна чоловіча партія).

Та й орав мужик край дороги

обр. Н. Можайського

Allegro

Та й о - рав му - жик край до - ро - ец, та й о - рав му - жик край до - ро - ги

The score is for a women's choir with one men's part (C, A). It is in 2/4 time, key of B-flat major, and marked *Allegro*. The melody is in the contralto part (C), and the alto part (A) provides harmonic support. The lyrics are: Та й о - рав му - жик край до - ро - ец, та й о - рав му - жик край до - ро - ги

ВАРІАНТ № 4

Виконати перекладення музичного прикладу партитури одноголосного твору з акомпанементом для чотириголосного хору гармонічного складу.

Не щечечи, соловію

муз. М. Глінки

Andantino lamentabile

1. Не щечечи, соловейку, під вікном близенько,

p

The score consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in 6/8 time and features a melodic line with lyrics. The piano accompaniment is in 6/8 time and provides harmonic support with chords and moving lines in both hands.

Виконати просту обробку (гармонізацію) одноголосної пісні у гомофонно-гармонічному викладі для чоловічого складу.

Ой у полі три криниченьки

Укр. нар. пісня

Помірно

Ой у полі три криниченьки. Любив козак три дівчиноньки:

5
чорняву ю та біляву ю, третю руду та погану ю.

The score is for a male voice and consists of two lines of music. The first line starts in 3/4 time and changes to 2/4 time. The second line continues in 2/4 time. The lyrics are written below the notes.

Виконати перекладення музичного прикладу партитури чоловічого хору для жіночого складу.

Сидить дід на печі

Укр. нар. пісня

обр. Я. Степового

Andante

Allegro

1. Сидить дід на печі, на печі, баба на припечку,

p

The score is for a two-part setting (T. and B.) and consists of two systems. The first system is in 3/4 time and marked Andante. The second system is in 2/4 time and marked Allegro. The lyrics are written below the notes.

ВАРІАНТ № 5

Виконати перекладення музичного прикладу партитури чоловічого хору для мішаного складу.

Задумала вража баба

обр. Я. Степового

Allegretto

The score is for a mixed men's choir in 2/4 time, key of B-flat major. It features four staves: T1, T2, B1, and B2. The tempo is marked 'Allegretto' and the dynamic is 'mf'. The lyrics are: '1. За - ду - ма - ла вра - жа ба - ба та й за - ба - га - ті - ти:'.

1. За - ду - ма - ла вра - жа ба - ба та й за - ба - га - ті - ти:

Виконати перекладення музичного прикладу партитури жіночого хору для неповного мішаного складу (одна чоловіча партія).

Позволь мені, мати

М. Леонтович

Allegretto

The score is for a mixed women's choir in 2/4 time, key of B-flat major. It features two staves: C. (Soprano) and A. (Alto). The tempo is marked 'Allegretto'. The lyrics are: 'По - зволь ме - ні, ма - ти, кри - ни - шю ко - на - ти, чи при - йдуть дів - ча - та во-'.

По - зволь ме - ні, ма - ти, кри - ни - шю ко - на - ти, чи при - йдуть дів - ча - та во-

Виконати перекладення музичного прикладу партитури повного мішаного хору для чоловічого складу чотириголосного викладення з елементами триголосся (з метою спрощення фактури).

А в тому саду

Укр. нар. пісня

Збірник К. Квітки
обр. Я. Степового

Moderato

The score is for a mixed men's choir in 3/2 time, key of D major. It features four staves: C. (Soprano), A. (Alto), T. (Tenor), and B. (Bass). The tempo is marked 'Moderato' and the dynamic is 'mf'. The lyrics are: '1. А в то - му са - ду чис - то ме - те - но'.

1. А в то - му са - ду чис - то ме - те - но

ВАРІАНТ № 6

Виконати перекладення музичного прикладу партитури жіночого хору для чоловічого складу.

Позволь мені, мати

Allegretto

М. Леонтович

C. По - зволь ме - ні, ма - ти, кри - ни - цю ко - па - ти, чи при - йдуть дів - ча - та во -

A.

Detailed description: This is a musical score for a women's choir, transcribed for a men's choir. It consists of two staves, Soprano (C.) and Alto (A.), in a 2/4 time signature. The tempo is marked 'Allegretto'. The lyrics are: 'По - зволь ме - ні, ма - ти, кри - ни - цю ко - па - ти, чи при - йдуть дів - ча - та во -'. The music features a simple, rhythmic melody with chords.

Виконати перекладення музичного прикладу партитури жіночого хору для мішаного складу.

Та й орав мужик край дороги

Укр. нар. пісня

обр. Н. Можайського

Allegro

C. Та й о - рав му - жик край до - ро - си, та й о - рав му - жик край до - ро - ги

A.

Detailed description: This is a musical score for a mixed choir, transcribed for a women's choir. It consists of two staves, Soprano (C.) and Alto (A.), in a 2/4 time signature. The tempo is marked 'Allegro'. The lyrics are: 'Та й о - рав му - жик край до - ро - си, та й о - рав му - жик край до - ро - ги'. The music is in a major key and features a lively, rhythmic melody with chords.

Виконати перекладення музичного прикладу партитури академічного хору для народного хору (способом транспозиції).

А в тому саду

Укр. нар. пісня

Збірник К. Квітки
обр. Я. Степового

Moderato

C. I. А в то - му са - ду чнс - то ме - те - но

A.

T. Б.

Detailed description: This is a musical score for an academic choir, transcribed for a folk choir. It consists of three staves: Soprano (C.), Alto (A.), and Tenor/Bass (T. Б.), in a 3/4 time signature. The tempo is marked 'Moderato'. The lyrics are: 'I. А в то - му са - ду чнс - то ме - те - но'. The music is in a major key and features a simple, rhythmic melody with chords.

ВАРІАНТ № 7

Виконати перекладення музичного прикладу партитури мішаного хору для жіночого складу.

Хор (Молитва)

муз. П. Чайковського
переклад для хору Г. Харковини
на вірші Р. Рождественського

Помірно *p*

С.
А.
Пав - шим сла - ва, сла - ва. Всем ге - ро - ям сла - ва!

Т.
Б.

Виконати перекладення музичного прикладу партитури одноголосного твору з акомпанементом для триголосного хору гармонічного складу.

Не щебечи, соловійку

муз. М. Глінки

Andantino lamentabile

1. Не ше-бе-чи, со-ло-вей-ку, під вікном бли-зень-ко,

p

Виконати перекладення музичного прикладу партитури повного мішаного хору для жіночого складу чотириголосного викладення з елементами триголосся (з метою спрощення фактури).

Та й орав мужик край дороги

Укр. нар. пісня

обр. Н. Можайського

Allegro *f*

С.
А.
Та й о-рав му-жик край до-ро-ги, та й о-рав му-жик край до-ро-ги

ВАРІАНТ № 8

Виконати перекладення музичного прикладу партитури чоловічого хору для неповного мішаного складу (одна чоловіча партія).

Ой з-за гори чорна хмара стала

Moderato

обр. М. Леонтовича

Т. 1
2

Б. 1
2

tr Ой з-за го - ри
ой чор - на хма - ра ста - - - ла.
ой ста - - - ла.

Detailed description: This is a musical score for a male voice part. It consists of two systems of staves. The top system has a vocal line (T. 1) and a piano accompaniment line (Б. 1). The bottom system has a vocal line (T. 2) and a piano accompaniment line (Б. 2). The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The tempo is marked 'Moderato'. The score includes lyrics in Ukrainian and dynamic markings like 'tr' (trill) and 'mf' (mezzo-forte). The lyrics are: 'Ой з-за гори чорна хмара стала ой чорна хмара стала ой ста-ла. ой ста-ла.'

Виконати просту обробку (гармонізацію) одноголосної пісні у гомофонно-гармонічному викладі для мішаного складу народного хору.

Йшли корови із діброви

Укр. нар. пісня

Повільно

Йшли ко - ро - ви із діб - ро - ви, а о - веч - ки з по - ля,
за - пла - ка - ла дів - чи - нонь - ка з ко - за - чень - ком сто - я.

Detailed description: This is a musical score for a folk song. It consists of two systems of staves, both in a single melodic line. The key signature is two flats (Bb, Eb) and the time signature is 6/8. The tempo is marked 'Повільно' (Ad libitum). The lyrics are: 'Йшли корови із діброви, а овечки з поля, заплакала дівчинонька з козаченьком сто-я.'

Виконати перекладення музичного прикладу партитури триголосного чоловічого хору для мішаного складу (з метою ускладнення фактури).

Гаю, гаю, зелен розмаю

Moderato

обр. М. Леонтовича

Т.
Б.

p 1. Га - ю, га - ю, зе - лен роз - ма - ю; лю - бив дів - чи - ну,
mf

Detailed description: This is a musical score for a three-part male voice setting. It consists of two systems of staves. The top system has a vocal line (Т.) and a piano accompaniment line (Б.). The bottom system has a vocal line (Б.) and a piano accompaniment line (Т.). The key signature is three flats (Bb, Eb, Ab) and the time signature is 3/8. The tempo is marked 'Moderato'. The score includes lyrics in Ukrainian and dynamic markings like 'p' (piano) and 'mf' (mezzo-forte). The lyrics are: '1. Гаю, гаю, зелен розмаю; любив дівчину.'

ВАРІАНТ № 9

Виконати перекладення музичного прикладу партитури триголосного жіночого хору для мішаного складу (з метою ускладнення фактури).

Пливе човен

Andante обр. М. Леонтовича

I. Пли - ве чо - вен во - ди по - вен, та все хлюп, хлюп, хлюп, хлюп,
та все хлюп, хлюп, хлюп, хлюп, та все хлюп, хлюп, хлюп, хлюп.

Виконати перекладення музичного прикладу партитури повного мішаного хору для неповного мішаного хору (одна чоловіча партія).

Позволь мені, мати

М. Леонтович

Allegretto

По - зволь ме - ні, ма - ти, кри - ни - цю ко - па - ти, чи при - йдуть дів - ча - та во -

Виконати перекладення музичного прикладу партитури одноголосного твору з акомпанементом для двоголосного хору гармонічного складу.

Не щибечи, соловійку

муз. М. Глінки

Andantino lamentabile

I. Не ше - бе - чи, со - ло - вей - ку, під вік - ном бли - зень - ко,

ВАРІАНТ № 10

Виконати перекладення музичного прикладу партитури академічного хору для народно-го хору (способом транспозиції).

Чогось милий затужив обр. М. Леонтовича

Allegro

Сопрано соло

1. Чо-гось ми-лий за-ту-жив, за-ту-жив, ки-се-ли-ку за-хо-тів, за-хо-тів.

С. А. Гей, гей, ні сяк, ні так, ні тут, ні там, ки-се-ли-ку за-хо-тів.

Т. Гей, гей, ні сяк, ні так, ні тут, ні там, ки-се-ли-ку за-хо-тів.

Б.

Виконати перекладення музичного прикладу партитури жіночого хору для мішаного складу.

Черчик обр. М. Леонтовича

Allegretto

С. А. 1. Ой чер-чи-ку та го-луб-чи-ку, ска-жи ме-ні у-сю прав-донь-ку.

Виконати перекладення музичного прикладу партитури повного мішаного хору для чоловічого складу чотириголосного викладення з елементами триголосся (з метою спрощення фактури).

Зоре моя вечірняя обр. М. Леонтовича

Andante

С. А. Т. Б. *p* Зо-ре мо-я ве-чір-ня-я, зій-ди над го-

ВАРІАНТ № 11

Виконати перекладення музичного прикладу партитури жіночого хору для неповного мішаного складу (одна чоловіча партія).

Урочиста

Грузинська народна пісня

обр. А. Нікольського

Allegretto

Слов - но солн - ца от - блеск яс - ный, в пре - лес - ти сво - ей,
Слов - - - - но солн - - - - ца

Виконати перекладення музичного прикладу партитури мішаного хору для чоловічого складу.

На городі біла глина

Укр. нар. пісня

Allegro molto

1. На го - ро - ді бі - ла гли - на, гу - гу - гу, за па - ни - ча
Ой! На го - ро - ді бі - ла гли - на, гу - гу - гу.

Виконати просту обробку (гармонізацію) одноголосної пісні у гомофонно-гармонічному викладі для мішаного складу народного хору.

Зеленєє жито, зелене

Укр. нар. пісня

Помірно

Зе - ле - не - є жи - то зе - ле - не, хо - ро - ші - ї гос - ті у ме - не,
зе - ле - не - є жи - то жен - ці жнуть, а вже ж ті - ї гос - ті в ха - ту йдуть.

ВАРІАНТ № 12

Виконати перекладення музичного прикладу партитури академічного хору для народно-го хору (способом транспозиції).

Зоре моя вечірня

обр. М. Леонтовича

Andante

p

С.
А.
Т.
Б.

p Зо - ре мо - я ве - чір - ня - я, зій - ди над го -

p Зо - ре мо - я ве - чір - ня - я, зій - ди над го -

Виконати перекладення музичного прикладу партитури одноголосного твору з акомпанементом для двоголосного хору гармонічного складу.

Не щеччи, соловійку

муз. М. Глінки

Andantino lamentabile

1. Не ще-бе-чи, со-ло-вей-ку, під вік-ном бли-зень-ко,

p

Виконати просту обробку (гармонізацію) одноголосної пісні у гомофонно-гармонічному викладі для жіночого складу.

Чия то долина

Укр. нар. пісня

Протяжно

mf

Чи - я то до - ли - на, чи - ї то по - ко - си,

чи - я то дів - чи - на роз - пус - ти - ла ко - си.

ВАРІАНТ № 13

Виконати перекладення музичного прикладу партитури мішаного хору для чоловічого складу.

Я в середу родилася

Allegro Збірник П. Демуцького

The score is for a men's choir in 2/4 time, marked Allegro. It features two parts: Soprano (S.) and Tenor/Bass (T./B.). The melody is in the soprano part, with lyrics: "I. А в се - ре - ду ро - ди - ла - ся, го - - - ре ж ме - ні, го - ре!". The bass part provides harmonic support with a steady eighth-note accompaniment. Dynamics include *mf*.

S. I. А в се - ре - ду ро - ди - ла - ся, го - - - ре ж ме - ні, го - ре!

T. B. А в се - ре - ду, го - ре ж ме - ні, го - ре!

Виконати перекладення музичного прикладу партитури триголосного жіночого хору для мішаного складу (з метою ускладнення фактури).

Тиха вода

Moderato обр. М. Леонтовича

The score is for a women's choir in 3/4 time, marked Moderato. It features two parts: Soprano (S.) and Alto (A.). The melody is in the soprano part, with lyrics: "I. Ти - ха во - да, ти - ха во - да бе - ре - жеч - ки ло - мить.". The alto part provides harmonic support with a steady eighth-note accompaniment. Dynamics include *mp*.

S. I. Ти - ха во - да, ти - ха во - да бе - ре - жеч - ки ло - мить.

A.

Виконати перекладення музичного прикладу партитури чоловічого хору для неповного мішаного складу (одна чоловіча партія).

Грузинська народна пісня

Allegretto

The score is for a men's choir in 3/4 time, marked Allegretto. It features two parts: Tenor (T.) and Bass (B.). The melody is in the tenor part, with lyrics: "Слов - но соли - ца от - блеск яс - ный, в пре - лес - ти сво - ей, Слов - - - - но соли - - - - ца". The bass part provides harmonic support with a steady eighth-note accompaniment. Dynamics include *p*.

T. Слов - но соли - ца от - блеск яс - ный, в пре - лес - ти сво - ей,
Слов - - - - но соли - - - - ца

B.

ВАРІАНТ № 14

Виконати перекладення музичного прикладу партитури одноголосного твору з акомпанементом для чотириголосного хору гармонічного складу.

Не щебечи, соловійку

муз. М. Глінки

Andantino lamentabile

1. Не ше-бе-чи, со-ло-вей-ку, під вік-ном бли-зень-ко,

Створити підголоски до даного наспіву – мішане триголосся.

Летіла зозуля та й стала кувати

Укр. нар. пісня

З сумом

Ле-ті-ла зо-зу-ля, та й ста-ла ку-ва-ти,
ой то ж не зо-зу-ля, то рід-на-я ма-ти.

Виконати перекладення музичного прикладу партитури чоловічого хору для жіночого складу.

Грузинська народна пісня

Allegretto

Т. Слов-но солн-ца от-блеск яс-ный, в пре-лес-ти сво-ей,
Б. Слов-но солн-ца

ВАРІАНТ № 15

Виконати перекладення музичного прикладу партитури повного мішаного хору для жіночого складу чотириголосного викладення з елементами триголосся (з метою спрощення фактури).

Вітер, вітер коло хати

Збірник П. Демуцького

Allegro

The musical score is for a four-part women's choir in G major and 2/4 time. It features a soprano (C.), alto (A.), tenor (T.), and bass (B.) part. The tempo is marked 'Allegro'. The score begins with a rest for the first two measures, followed by a double bar line and a repeat sign. The lyrics are: 'Ві - тер, ві - тер ко - ло ха - ти, не хо - четь - ся Ой ві - тер, ві - тер, ві - тер ко - ло'. Dynamics include *mf* and *p*. There are slurs and a dashed line in the tenor part.

C.
A.
T.
B.

Ві - тер, ві - тер ко - ло ха - ти, не хо - четь - ся
Ой ві - тер, ві - тер, ві - тер ко - ло

Виконати перекладення музичного прикладу партитури жіночого хору для мішаного складу.

Урочиста

Грузинська народна пісня

обр. А. Нікольського

Allegretto

The musical score is for a mixed choir in G major and 3/4 time. It features a soprano (C.) and alto (A.) part. The tempo is marked 'Allegretto'. The lyrics are: 'Слов - но солн - ца от - блеск яс - ный, в пре - лес - ти сво - ей, Слов - - - - но солн - - - - ца'. Dynamics include *p*. There are slurs and a fermata in the soprano part.

C.
A.

Слов - но солн - ца от - блеск яс - ный, в пре - лес - ти сво - ей,
Слов - - - - но солн - - - - ца

Виконати перекладення музичного прикладу партитури мішаного хору для чоловічого складу.

Хор

(Молитва)

муз. П. Чайковського
переклад для хору Г. Харковини
на вірші Р. Рождественського

Помірно

The musical score is for a mixed choir in G major and 2/4 time. It features a soprano (C.) and alto (A.) part. The tempo is marked 'Помірно'. The lyrics are: 'Пав - шим сла - ва, сла - ва. Всем ге - ро - ям сла - - - ва!'. Dynamics include *p*. There are slurs and a fermata in the soprano part.

C.
A.
T.
B.

Пав - шим сла - ва, сла - ва. Всем ге - ро - ям сла - - - ва!

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ „ХОРОВЕ АРАНЖУВАННЯ”

Рівні навчальних досягнень	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Початковий	Студент відтворює менш як половину навчального матеріалу; здатен усно відтворити окремі частини теми; не має сформованих умінь та навичок перекладення хорових партитур.
Середній	Студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; має фрагментарні навички в перекладенні хорових партитур.
Достатній	Знання студента є достатньо повними, відповідь його повна, логічна, але з деякими неточностями; здатен самостійно виконувати практичні завдання з перекладення хорових партитур, але потребує консультацій з викладачем.
Високий	Студент володіє глибокими і міцними знаннями з дисципліни; аргументовано використовує їх у практичній роботі; самостійно виконує перекладення хорових партитур.

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА

ДИСЦИПЛІНИ, НА ЯКИХ БАЗУЄТЬСЯ ДИСЦИПЛІНА „ХОРОВЕ АРАНЖУВАННЯ”

Музично-теоретичний цикл (теорія музики, сольфеджіо, гармонія)

ДИСЦИПЛІНИ, ЯКІ БАЗУЮТЬСЯ НА ДИСЦИПЛІНІ „ХОРОВЕ АРАНЖУВАННЯ”

Навчальне видання

ХОРОВЕ АРАНЖУВАННЯ

Комплекс навчально-методичного забезпечення предмета
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації.

Укладач Г. Г. Харковина

Формат 60×84/8. Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 5.58 Наклад 100 прим.

Видавництво “Фірма “ІНКОС”
14116, м. Київ, вул. Маршала Рибалки, 10/8;
Тел./факс: (044) 206-47-29, 206-47-21
E-mail: inkos@carrier.kiev.ua,
inkos@ln.kiev.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів
видавничої продукції № 2006 від 04.11.2004 р.